

**Ekspertyza ornitologiczna
i chiropterologiczna
określająca warunki
termomodernizacji budynku
przy ul. 3 Maja 5
w Pułtusk**

dr hab. Zbigniew Kasprzykowski

Opracowanie wykonane dla:

Zarząd Powiatu w Pułtusk

Ul. Białowiejska 5

06-100 Pułtusk

Siedlce, czerwiec 2015

1. Wstęp

Niniejsze opracowanie wykonano w ramach projektu pt: „Działania energooszczędne w budynkach użyteczności publicznej Powiatu Pułtuskiego”, dofinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG. Realizacja tego typu działań przynosi wymierne efekty ekonomiczne, związane z oszczędzaniem energii. Jednakże docieplanie budynków niesie z sobą również wyraźne, negatywne skutki dla środowiska. W trakcie prac remontowych eliminowane są różnorodne miejsca rozrodu ptaków. Zdarza się też, że osobniki znajdujące schronienia w budynkach zamurowywane są żywcem w środku okresu rozrodczego. Dla niektórych gatunków np. jerzyków i wróbli, intensyfikacja prac remontowych może przyczyniać się do spadku liczebności. Należy zaznaczyć, że większość potencjalnie występujących w budynku gatunków ptaków znajduje się pod ścisłą ochroną. Na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska zabrania się zabijania, niszczenia ich jaj, postaci młodocianych, siedlisk, ostoi, gniazd, lęgowisk, zimowisk oraz innych schronień, wybierania ich jaj, umyślnego płoszenia i niepokojenia oraz przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca. Budynki, w których gniazdują chronione gatunki ptaków należy zatem traktować jako chronione siedliska. W związku z tym, na wykonawcy prac termomodernizacyjnych ciąży obowiązek dostosowania terminów, tak aby nie powodowały one łamania przepisów o ochronie gatunkowej. W przypadku działań, powodujących redukcję miejsc lęgowych, należy dodatkowo stworzyć odpowiednią liczbę alternatywnych schronień i miejsc gniazdowania.

Niniejsze opracowanie jest analizą wpływu przeprowadzenia termomodernizacji budynku użyteczności publicznej: przy ul. 3 Maja 5. W tym celu określono zasiedlenie budynku przez ptaki i nietoperze. Następnie zaproponowano konkretne działania, zmierzające do ograniczenia negatywnego wpływu inwestycji na chronione gatunki. Ekspertyzę wykonano na podstawie wytycznych publikowanych przez stowarzyszenia, zajmujące się ochroną ptaków i nietoperzy oraz w oparciu o wiedzę i doświadczenie autora.

2. Wyniki kontroli

W sezonie lęgowym wykonano trzy wizyty terenowe w dniach: 7, 15 i 16 czerwca 2015 roku. Pierwsza i trzecia kontrola miała miejsce w godzinach wieczornych i nocnych, zaś druga polegała na kontroli dziennej oraz wizji dachu i stropodachu. W czasie każdej kontroli dokładnie lustrowano wszystkie ściany budynku, a przy stwierdzeniu potencjalnych otworów, mogących spełniać funkcje schronień i miejsc lęgowych, prowadzono dłuższą obserwację przy użyciu lornetki 10x42. W czasie obserwacji zwracano uwagę na zachowania osobników znajdujących się w pobliżu. Sugestią, potwierdzającą wykorzystanie otworów i szczelin w budynku były ślady odchodów oraz wytarcia zrobione ogonem poniżej wlotu. Szczególną uwagę zwracano na otwory wentylacyjne stropodachu, szczeliny za rynnami i między płytami oraz miejsca pod parapetami i wykończeniami blacharskimi.

Część otworów w stropodachu nie posiadała kratak, co dawało możliwość dostania się do przestrzeni stropodachu. Wystający materiał gniazdowy z otworów oraz obserwacje podlotów kawek w pobliżu świadczył o wykorzystywaniu budynku przez ten gatunek (fot. 2). Liczbę par lęgowych oceniono na 2-3. Dodatkowo stwierdzono obecność kopciuszka (fot. 3). Bliższe obserwacje wykazały parę dorosłych osobników karmiących młode. Przepuszczalnie gatunek ten gniazdował w otworach wentylatorów na dachu budynku. Nie odnotowano zasiedlenia budynku przez nietoperze.

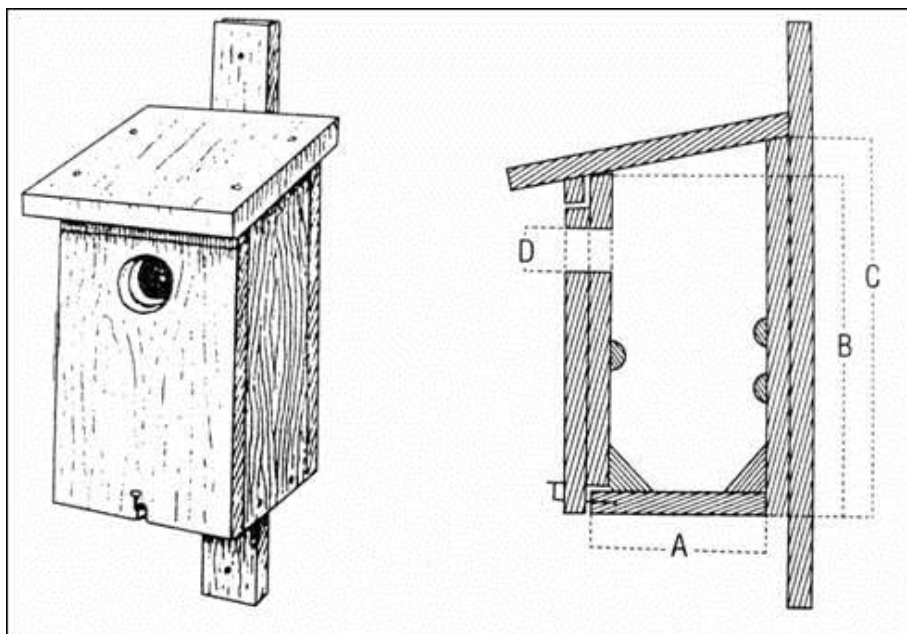
3. Zalecenia i działania kompensacyjne

W budynku stwierdzono gniazdowanie chronionych gatunków ptaków. Przed przystąpieniem do prac przygotowawczych należy więc uzyskać zgodę Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na zniszczenie siedlisk ptaków chronionych. Z tego też względu należy realizować prace termoizolacyjne po okresie rozrodczym ptaków tj. po 1 sierpnia. Dopuszcza się rozpoczęcie prac przed tym terminem na ścianach szczytowych oraz na przybudówce, czyli w miejscach, gdzie nie stwierdzono obecności ptaków. Prace wykonywane w tych miejscach nie powinny negatywnie wpłynąć na gniazdujące ptaki.

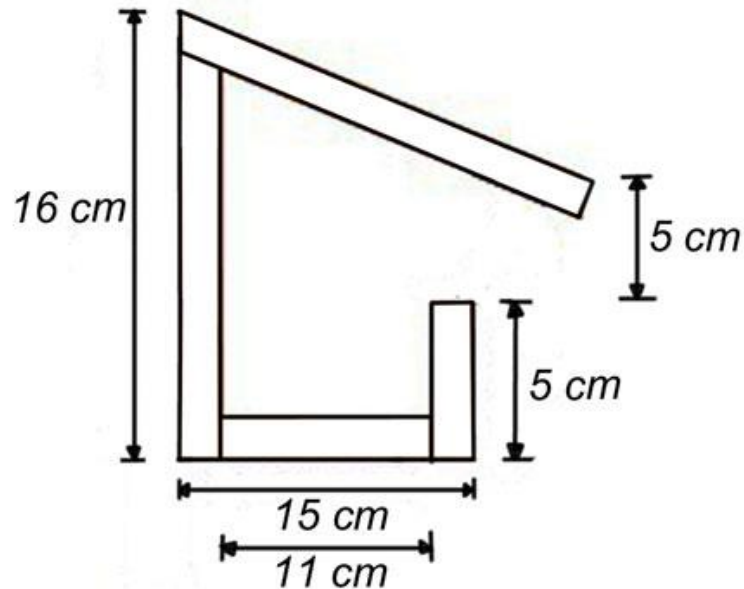
Bezpośrednio przed planowanym przystąpieniem do działań na ścianach: frontowej i tylnej niezbędna jest kontrola ornitologiczna, mająca na celu wykrycie ptaków, które w dalszym ciągu mogą zasiedlać budynek.

Działania rekompensujące utratę miejsc lęgowych należy przeprowadzić przed rozpoczęciem sezonu lęgowego – do końca lutego. W tym celu wymagane jest zamontowanie skrzynek lęgowych. Konstrukcję budek oraz miejsca ich zawieszenia dostosowano do wymagań poszczególnych gatunków oraz specyfiki budynku.

Na ścianach szczytowych, należy zamontować łącznie 4 budki lęgowe dla kawek (ryc. 1). Powinny być usytuowane po 2 budki na każdej ścianie w górnej części, w odległości 2 m od siebie. Dodatkowo należy zaplanować posadowienie budki lęgowej dla kopciuszka (ryc. 2). Najbardziej optymalnym miejscem zawieszenia jest przybudówka od strony parkingu. Budkę najlepiej umieścić pod dachem przybudówki w miejscu łączenia z główną bryłą budynku. Skrzyнки lęgowe należy czyścić raz w roku. Umożliwi to dalsze wykorzystanie ich przez ptaki oraz spowoduje pozbycie się pasożytów.

Ryc. 1. Schemat budki lęgowej dla kawki. Wymiary poszczególnych elementów: A - bok dna 22, B - wysokość ściany przedniej 50 cm, C - wysokość ściany tylnej 55 cm, D - średnica otworu 10,0 cm, odległość między otworem wlotowym a dnem 35 cm.

Ryc. 2. Schemat budki lęgowej dla kopciuszka.

4. Literatura

Grzeniewski M., Kowalski M. Ochrona ptaków gniazdujących w budynkach. Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”.

Wylegała P., Jaros R., Dzięciołowski R., Kepel A., Szkudlarek R., Paszkiewicz R. 2009. Docieplanie budynków w zgodzie z zasadami ochrony przyrody. PTOP Salamandra, Poznań.

Zielińska D. Ptaki w budynkach. Stołeczne Towarzystwo Ochrony Ptaków.

Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski: rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.

5. Dokumenty i akty prawne

Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt z dnia 6 października 2014 r. (Dz.U. z 2014, poz. 1348).

Ustawa o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 (Dz. U. z 2004 poz. 880, z późniejszymi zmianami).

Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 (jednolity tekst ustawy: Dz. U. z 2013, poz. 1409, z późniejszymi zmianami).

6. Informacje o autorze opracowania

Dr hab. Zbigniew Kasprzykowski jest adiunktem w Zakładzie Ekologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Był założycielem i członkiem Zarządu Mazowieckiego Towarzystwa Ochrony Fauny oraz regionalnym koordynatorem Zimowych Liczeń Ptaków Wodnych. Jest autorem około 80 publikacji naukowych oraz 50 opracowań i ekspertyz, obejmujących wpływ różnorodnych inwestycji na chronione gatunki zwierząt i obszary Natura 2000.

7. Dokumentacja fotograficzna

Fot. 1. Widok na budynek przy ul. 3 maja 5.

Fot. 2. Otwór wlotowy w stropodachu wykorzystywany przez kawki *Corvus monedula*.

Fot. 3. Samica kopciuszka *Phoenicurus ochruros*.

Fot. 4. Wnętrze stropodachu.